

Подобен запис намираме и година по-късно, когато писателят още се лута в стремежа си да си изясни образа на Иван Кондарев и на интелегента изобщо от онова време:

9. I. 1959 г.

...Вечерта започна да чете стиховете на Яворов и толкова се погълна в тях, че остана до 1.30 часа... В Яворов търси той нещо от своя Иван. Изобщо това е поетът, който най-много му допада. За него Яворов е гениален поет, най-големият след Ботев. Мисля, че е напълно прав. Снощи се опита да влезе в неговата душевност и да го разбере. Смята, че Владимир Василев е човекът, който може би най-добре разбира Яворов.⁶

Преди време имах възможност да направя едно изследване върху приятелството между двама големи български писатели – Емилиян Станев и Димитър Димов.⁷ Димитър Димов, както се знае, е племенник на Яне Сандански. Замислял е да напише роман за него, за участието му в македонските борби. Тогава отбелязах, че Емилиян Станев е замислял да създаде роман за Пейо Яворов – като дух, като противоречива личност, като комита. Доказателство за това е следната дневникова записка на Надежда Станева:

[без дата]

Нека добавя, че през 1946 г. Емилиян беше много запален от идеята да напише книга за Яворов. Говореше твърде много по този въпрос, правеше проучвания на фактите около Яворовата трагедия, а когато разбра, че познавам една приятелка на Лора Каравелова, която се казваше Свобода Цекова, съпруга на полковник, живееше в квартал около гарата, настоятелно ме помоли да го заведа у нея, за да поговори. Ходихме тримата – аз, Илия и той. Цекова ни разказа много неща за Лора, показа ни снимки. Тя обаче не беше обективна, винеше Яворов, оневиняваше Лора. След тази среща Емилиян сякаш изстина към идеята си и после вече никога не се върна към нея. Смятам обаче, че в образа на Иван Кондарев той осъществи нещичко от този образ, сам е нарекъл в работните си скици този образ Яворовски тип.⁸

В творческия архив на писателя за романа „Иван Кондарев“ е запазен превод на статия, чието заглавие липсва: Из сп. „Еспри“, № 2, 1959 г. В скоби е отбелязано: „Неизвестен или по-точно скрит от редакцията автор,

⁶ Инв. № А/892, с. 6.

⁷ Емилиян Станев и Димитър Димов – едно интелектуално приятелство. – В: Пенчева, Р. Литературният архив – недоразказаната памет. В. Търново, Фабер, 2003, с. 71–83.

⁸ Записано в работен бележник на Н. Станева, вероятно около 1980 г.